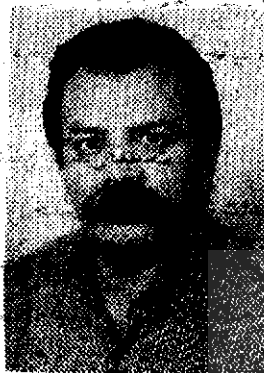

آخرین اخبار فرهنگی

عبدالحسین فرزاد

جهان عرب در پایان سال ۱۹۹۹

۱۸۹

اوراقی از تاریخ کویت در سایه اشغال عراق

این کتاب تألیف خانم دکتر حیاة ناصرالحجی است که در ۲۲۶ صفحه منتشر شده است. ۱۲۵ سند تاریخی نیز در این کتاب ضمیمه است. این اسناد را عراقی‌ها بعد از خروج از کویت در فوریه ۱۹۹۱ جا گذاشته‌اند.

مؤلف در فصل اول حمله عراق در ۱۹۹۰ به کویت را با حمله مغول به بلاد شام در دسامبر ۱۲۹۹ مقایسه کرده است. در فصل دوم صدام را با تیمور لنگ مورد مشابهت قرار داده و در فصل سوم مقاومت کویتی‌ها را در برابر تجاوز عراق بیان می‌کند. مؤلف در جای جای کتاب به نقش زنان کویت در جامعه اشاره می‌کند و از زنهایی که شهید شدند نام می‌برد. خانم دکتر حیاة ناصرالحجی، استاد تاریخ قرون وسطی در دانشگاه کویت است.

الانسان الصغیر (انسان کوچک)

انسان کوچک، نام دفتر شعری است که اخیراً منتشر شده است. شاعر این دفتر خانم دکتر نجمه ادریس، از پیشتازان شعر معاصر کویت است. نجمه ادریس از جمله شاعرانی است که به افاعیل عروضی پای بند است و شعرش وزن نیمایی دارد. اشعار او میان رمزگرایی و واقعگرایی پیوند زده است. و از جهت ریانی توانسته است از

ظرفیت‌ها و توان‌های زبان معاصر عرب بهره‌گیرد.

کشتارگاه دیر یاسین

مؤسسه پژوهش‌های فلسطین، اخیراً کتابی با عنوان (دیر یاسین جمعه ۱۹۴۸/۴/۹) منتشر کرده است. این کتاب اثر ولیدانی لدی است. کتاب دیر یاسین، بر مبنای اسناد و مدارک به کشتار دیر یاسین از سوی دشمن در فلسطین پرداخته است.

کتاب ۱۹۰ صفحه است و به ضمیمه آن شش نقشه و تعداد شهیدان دیر یاسین با نام خانواده و محل زندگی آنان به چاپ رسیده است.

هیچ دستی نیست

خانم سوزان علوان شاعر جوان لبنانی، اخیراً دفتر شعری با عنوان «هیچ دستی نیست» در قطع کوچک و به سرمایه خودش منتشر کرده است. نقدنویس عرب صالح دیاب در نقدی که بر اشعار سوزان علوان نوشته است، ادراکات حسی بیرونی و قشری زنانه را با دریافت‌های ژرف‌گرایانه سوزان از خویشتن خویش و جهان بیرون، مورد مقایسه قرار داده است.

در گذشت منیر البعلبکی پاسدار واژه‌ها

اواخر امسال (۱۹۹۹)، لبنان دانشمند بزرگ و مترجم و ادیب توانای خود منیر البعلبکی را از دست داد. او هشتاد و یکسال پیش در لبنان زاده شد. زمینه تحصیلات او تاریخ اسلام و ادبیات عرب بود. اولین اثری که او را به عنوان مترجمی توانا مشهور ساخت، ترجمه کتاب بینوایان اثر ویکتور هوگو بود. منیر البعلبکی ترجمه را مانند کشاورزی می‌دانست و به زحمت و دلسوزی مترجم اعتقاد داشت و معتقد بود که باید دانش و ضمیر داشته باشد. او مترجم را سفیر میان فرهنگ‌ها می‌دانست و می‌گفت مترجم باید صداقت کامل داشته باشد تا بتواند پیام را درست و تمام و کمال با امانت به مخاطب برساند.

از آثار فراوان اوست:

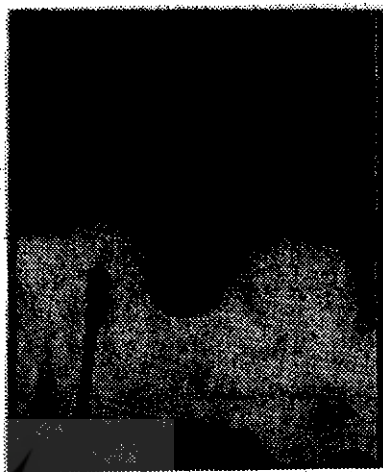
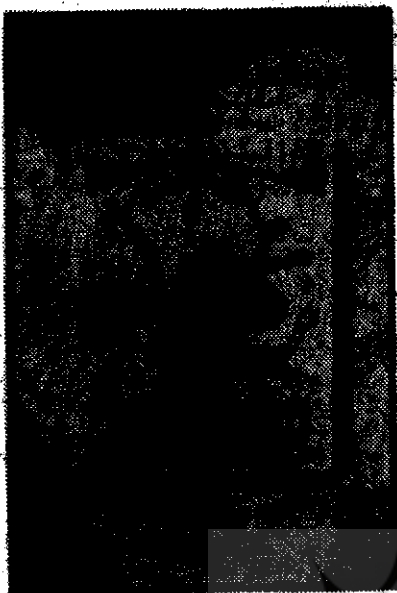
- دائرة المعارف المورد (در یازده مجلد)

- قاموس المورد (انگلیسی - عربی)

- داستان تجارب من با حقیقت، اثر مهاتما گاندی (ترجمه)

- اسلام و عرب، اثر روم لاندو (ترجمه)

- تاریخ ملل اسلامی، اثر بروکلمان (ترجمه)

- زندگانی و پیام محمد (ص)، اثر محمد علی (ترجمه)

- داستان دو شهر اثر چارلز دیکنس (ترجمه)

- وداع با اسلحه، اثر همینگوی (ترجمه)

- پیشاهنگان اندیشه سوسیالیزم، اثر پروفیسور کول (ترجمه)

- برف‌های کلیمانجارو، از همینگوی

ترجمه رمان طیب صالح به آلمانی

طیب صالح، از مشهورترین نویسندگان سودانی است که همواره نوشته‌هایش در مطبوعات و نشریات عرب جایگاه ویژه‌ای دارد. من بیشتر مقالاتش را در مجله الحوادث و مجله المجله دنبال می‌کنم. او را نویسنده‌ای فروتن، روشنفکر و آگاه به مسائل عرب و زمانه خود یافته‌ام. در ضمن همواره از زبان شنسته رفته و نشر روان او لذت برده‌ام. اخیراً رمان مشهور او تحت عنوان «هنگام هجرت به شمال» را انتشارات لئونز پرلاگ، به آلمانی ترجمه و منتشر کرده است. پیش از این دو اثر دیگرش، «یک مشت خرما» و «درخت کنار وادی حمید» نیز به آلمانی ترجمه شده بود.

رمان هنگام هجرت به شمال از آن جهت شهرت یافته است که طیب صالح در این اثر به

کالبد شکافی تمدن غرب به ویژه اروپا پرداخته است. او سال‌ها در غرب خاصه لندن زیسته است و این رساله و مجموعه مقالات اتریشی، عربی و شرقی خود به مسأله غرب پرداخته است. او در مورد فلسفه شرق و غرب به یکدیگر است.

عبدالناصر و سال‌های وحدت

مرکز پژوهش‌های وحدت عرب در بیروت، کتاب «عبدالناصر و فلسفه او» را در سال ۱۹۸۵-۱۹۵۹ میلادی و سال‌های ۱۹۶۰ میلادی در کتاب به قلم دکتر احمد یوسف احمدی است. کتاب در ۹۱۶ صفحه است با مقدمه‌ای نوشته شده است. بخش‌های بعدی این مجموعه مربوط به سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۶۱ است که سایر اجزای در پی خواهد آمد.

مجموعه «جمهوره حقیقی و روشنی از جمال عبدالناصر رهبر بزرگ مصر به دست می‌دهد.

افق‌های جنبش عرب

انتشارات دارالطلیعه بیروت کتاب جدیدی در زمینه تمدن و آینده عرب منتشر کرده است. کتاب با عنوان «آفاق النهضة العربیة» در ۲۱۵ صفحه چاپ شده است. مؤلف دکتر ابویعرب المرزوقی است. المرزوقی در این کتاب معتقد است که جامعه فکری عرب به جهت رواج سکولاریسم به افلاس فکری دچار است. او می‌گوید اندیشه اسلامی به جهت گرفتار بودن اعراب در میان سکولاریسم از یکسو و اسرائیل و آمریکا از سوی دیگر، راه به جایی نمی‌برد، زیرا این عوامل باعث می‌شود تا درک و آگاهی درستی از اسلام حاصل نگردد.

سفر صوفیانه

اخیراً یکی از مؤسسات پژوهشی بیروت کتابی تحت عنوان «بازگشت واصل منتشر کرده است. این کتاب در ۲۱۱ صفحه در قطع بزرگ به چاپ رسیده است. مؤلف کتاب دکتر سعاده الحکیم، رئیس مرکز فرهنگی بیروت است. از این مؤلف پیش از این کتاب‌های دیگری منتشر شده است مانند: «فرهنگ تصوف»، و کتاب «ابن عربی و تولد زبانی نو». دکتر سعاده الحکیم که استاد فلسفه در دانشگاه لبنان است، در کتاب مزبور کوشیده است تا تجربیاتی صوفیانه - فلسفی را به دست دهد.

رابرت اروین، استاد معاصر و تاریخ قرون وسطی در دانشگاه آکسفورد اخیراً کتابی تحت عنوان «واللیل و الخیل والبیداء» منتشر کرده است. عنوان کتاب که برگرفته از یک مصرع هندی شاعر بزرگ عرب است، نشانگر ذوق و شناخت مؤلف از ادبیات عرب است. هندی در این بیت می‌گوید:

والخیل واللیل والبیداء تعرفنی و السیف و الرمح و القرطاس و القلم (اسب و شب و صحرا و شمشیر و نیزه و کاغذ و قلم با من آشنا هستند) یعنی من مزد قلم و شمشیرم. شاید این ابویکی از شیرین‌ترین ابیاتی است که غربی‌ها درباره ادبیات عرب نوشته‌اند.
رابرت اروین آثار دیگری چون «هزار و یکشب» و «خاورمیانه در قرن وسطی و دهنر اسلامی» را پیش از این منتشر کرده است.

کتاب شب و اسب و بیابان هر چند که از اغلاط آشکار پیامبرین شخصیت‌ها خالی نیست اما همچون یک سیاحت فکری است که از امر و القیس به سوی اوستا و اوستا به سوی عربی می‌رسد.

رفع ممنوعیت از کتاب پیامبر

با آنکه کتاب «پیامبر» اثر جبران خلیل جبران، نویسنده فقید لبنان از شانسون وزارت فرهنگ مصر خارج شده، با این حال اخیراً گروهی در برابر وزارت فرهنگ لبنان دست به تظاهرات زدند. آنان خود را «دوستان جبران خلیل جبران» می‌نامیدند. این گروه تهدید کردند که چنانچه از کتاب پیامبر، رفع ممنوعیت نشود تبادل فرهنگی خود را با مصر در همه زمینه‌ها اعم از کتاب، فیلم، نمایشنامه و... قطع خواهند کرد. گفته می‌شود، گروهی از استادان دانشگاه نیز در میان معترضین حضور داشتند.

محاکمه یک رمان‌نویس در کویت

اخیراً دادگاه کویت، خانم لیلی عثمان، نویسنده معروف کویتی را به اتهام رواج فساد به محاکمه کشانید. دادگاه دوم این نویسنده به چند ماه بعد موکول شده است. آنچه مرا به این خبر جلب کرد این بود که خانم لیلی عثمان به اتهام نوشتن دو رمان که اولی را در ۱۹۷۸ و دومی را در ۱۹۸۴ نوشته است در سال ۱۹۹۹ محاکمه می‌شود ظاهراً دادگاه‌های کشورهای حاشیه خلیج فارس همه در خواب آلودگی مثل همدیگرند.

ممنوعیت سمیح القاسم و شاکر النابلسی

اخیراً در حوزه فرهنگی جهان عرب دو خبر تأسف بار و در عین حال جالب که رنگ سیاسی دارد رخ داده است. نخست اینکه، حکومت خودگردان فلسطین همه نسخه‌های کتاب شاکر النابلسی را دربارهٔ ناجی العلی، با عنوان «اوراگرک خورده» جمع‌آوری کرده است. پیش ازین شنیده بودم که حکومت خودگردان با آغاز پرفسور ادوارد سعید نیز چنین برخوردی کرده بود. خبر دوم که بسیار اسف بارتر از خبر اول است، اینست که روشنفکران اردنی امسال شاعر متعهد و توانای فلسطین، سمیح القاسم را در جشنوارهٔ فرهنگی اردن که در شهر مؤته، برگزار می‌شود، راه ندادند. استدلال آنان ادعایی بی‌اساس بود که می‌گفتند، سمیح القاسم آشکارا با شرکت‌های اسرائیلی در تماس است و برای مجله «اضاءات» که رئیس آن است، با وزارت فرهنگ اسرائیل کمک مالی می‌گیرد.

متأسفانه باید بگویم که اخیراً اسرائیل برای خدشه‌دار کردن چهره‌های برجستهٔ جهان عرب اقدامات وسیعی را آغاز کرده است. نخستین فردی که مورد تروژ فرهنگی قرار گرفت، ادوارد سعید بود. و من هنگامی که دیدم در برخی از کشورهای عربی به ویژه حوزه خلیج فارس، به یاره‌های اسرائیل گوش جان سپردند، چندان تعجب نکرده‌ام و دانستم که آگاهی روشنفکران متعهد عرب و تأثیر آنان بر جوانان عرب و حتی جوانان خود اسرائیل، کار این رژیم را به بن بست

رسانده است. زیرا، فصل امروز اسرائیل، صهیونیزم را یک مسأله رمانتیک می‌داند و سخت طالب ارتباط با اعراب و صلح با آنان است. به بیان دیگر پشت صهیونیزم، که جوانان امروز اسرائیل را نشان می‌دهد که به آرمان‌های خانم گلدا مایرو شودور هرتزل، پشت کرده‌اند، برای اسرائیل راهی جز فرار به جلو باقی نگذاشته است.

گفتگوی نسیل‌ها

دکتر حسن حنفی، نویسنده و پژوهشگر مصری اخیراً کتابی با عنوان «گفتگوی نسیل‌ها» منتشر کرده است. ناشر کتاب انتشارات قیام در قاهره است. دکتر حنفی در این کتاب چنین است که سعی در آوردن تفکر فلسفی گذشته را در حال، بازسازی کند، چنانکه ارسطو یا افلاطون و ابن سینا در بازخوانی فلویان کرد. همین عمل با اسپینوزا در قرائت از دکارت کرد و مارکس نیز با فلسفه هگل همین راه را رفت. البته هدف از این بازخوانی، صرفاً خلق و ابداع است. در پایان کتاب مؤلف کوشیده است تا با مراجعه به ریشه‌های میراث فرهنگی و تفکر عرب و نیز با توجه به واقعیت موجود در اندیشه امروز عرب، فرهنگی ملی بیافریند که هم پویاست و هم ریشه در میراث گذشته دارد.